

Izhaja :
vsako sredo popoldne
in soboto zjutraj.
Stane za celo leto 15 L.
" pol leta 8 "
" četrt leta 4 "
Za inozemstvo celo leto
35 L.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se ne
moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Polde Kepermele.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 28

V Gorici, v sredo 8. aprila 1925.

Leto VIII.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglasi
se računajo po dogovoru
in se plačajo v naprej.
List izdaja konsorcij
„GORIŠKE STRAŽE“
Tisk Zadruga tiskarne
v Gorici
Riva Piazzetta št. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli št. 5.
— (prej Scuole). —

Boj za naše gospodarstvo.

Govor posl. Besednjaka v rimski zbornici.

Naš neumorno delavni poslanec dr. Besednjak je zopet imel učinkovit govor v rimskem parlamentu. Oglasil se je k besedi pri finančnem proračunu dne 3. t. m. ter se temeljito bavil z našimi gospodarskimi težavami. Izvajal je:

Gospodje poslanci!

Priklopitev novih pokrajin h kraljevini Italiji ni bila samo, kakor nekateri mislijo, dogodek politike, temveč tudi dogodek velike gospodarske važnosti.

Ko se je socialno in gospodarsko življenje držav oslanjalo še na načela fevdalizma, sprememba državnih mej in aneksija dežel ni imela nobenega vpliva na gospodarstvo prebivalstva. Zakaj njegovo gospodarsko življenje ni segalo preko mej ene občine ali več občin. V zadostitev svojih potreb prebivalstvo ni bilo siljeno, iskati zvez z daljnimi deželami. Občina ali skupina občin je zadostovala namreč sama sebi in je bila zato gospodarsko neodvisna od države, v katero je bila politično vključena.

Ni več tako v dobi kapitalistične proizvodnje. Država ni več le politična organizacija. Njeno ozemlje se je spremenilo v veliko tržišče kjer si izmenjujejo državljani in različne dežele svoje izdelke.

Potrebe skupnega trga urejujejo in obvladujejo produkcijo vsega prebivalstva: toliko kmetijskega kolikor industrijskega.

Aneksije v naših časih.

Odecepitev celih dežel mora vsled tega nujno pretresti gospodarsko življenje anektiranega ljudstva.

To je resnica temeljne važnosti. Vse države, ki so pridobile nove dežele, morajo rešiti težko in kočljivo nalogo: kako prilagoditi kmečko in industrijsko proizvodnjo pogojem novega skupnega trga in vključiti tako nove pokrajine v gospodarski ustroj države.

To je naloga Francije na Alzaško-Lorenskem, kakor je naloga Italije v novih deželah.

Prehod teh pokrajin v popolnomanove gospodarske razmere ni lahka stvar.

Vlada se mora zavedati izrednega položaja naših dežel in jih zavestno podpirati, da premagajo mučne težave prehoda.

Potrebne so izredne finančne žrtve, zakaj izredne razmere se dajo premagati le z izrednimi sredstvi.

Kako so rešile različne vlade to nalogo?

Gospodarske razmere v naših krajih.

Zdi se mi potrebno razložiti ob kratkem gospodarski položaj, v katerega so prišle naše dežele po razsulu avstro-ogrske države.

Naši kraji so bili v Avstriji najbolj južne pokrajine države. Že iz teh zemljepisnih vzrokov in radi podnebja je bilo naše poljedelstvo v gotovem oziru na prvem mestu.

Danes so naši kraji najbolj severne pokrajine Italije. Prejšnje ugodnosti in prednosti so prenehale.

Avstrija je bila mnogo bolj industrijska dežela ko Italija. V zadnjem desetletju so se cene kmetijskih pridelkov stalno dvigale. To je skupen pojav v vseh državah, ki brzo razvijajo svojo industrijo.

Radi svoje južne zemljepisne lege so se posvetile naše dežele v prvi vrsti

produkciji pridelkov, ki so se lažje prodajali v severnih pokrajinah države.

Vino, zelenjava in izdelki živinoreje so postali temelj, na katerem se je oslanjal gospodarski obstanek našega kmetijskega prebivalstva.

Naše vinogradništvo.

Zadostuje, da omenim sledeče: v Istri je predstavljalo vinogradništvo 27 od sto vsega zemljiškega dohodka. Ta gospodarska panoga je ena izmed glavnih na Primorskem, ker je dajala v preteklih časih lep dobiček.

Svojih 650.000 hektolitrov vina je razpečavala Julijska Krajina z lahkoto na obsežnem ozemlju države, ki je pridelala na 56 milijonov prebivalcev le 9 milijonov hektolitrov vina.

Italija šteje 40 milijonov prebivalcev in pridelala 40 do 50 milijonov hektolitrov vina.

Naše kmetско prebivalstvo bi bilo v istem gospodarskem položaju kakor pred vojno le v enem slučaju, ko bi Italija proizvajala le 7 milijonov hektolitrov vina.

Dodajem še to: stara država je štela svoje vinogradništvo z visokimi uvoznimi carinami.

Našim kmetom je bilo lahko prodati svoje vino. Ves pridelek se je razpečaval v notranjosti države, trgovci so sami iskali producenta.

Preobrat po vojni.

Kakšne posledice je imel razpad stare države?

Jugoslavija, Avstrija, Češko-Slovaška in Poljska so postale inozemstvo, uvoz našega vina je postal začetkoma radi valute nemogoč.

Istočasno se je podrlo carinsko obzidje, ki nas je ločilo od starih pokrajin Italije in naš kmet, neizkušen v tehnikah inozemske trgovine, je stal nenadoma sredi konkurenčnega boja z izvežbanimi vinogradniki starega kraljestva.

Jurij Mortara piše v svoji knjigi, „Gospodarski izgledi za leto 1925“, da se je izvoz vina iz Italije sicer znižal, toda pristavlja: „Zato je pa razpad avstro-ogrskega cesarstva prinesel dobroto, da je padla carinska meja, ki je štela nekatere pokrajine stare države, in da se je odprla našemu vinu pot na avstrijske in češko-slovaške trge.“

To se je zgodilo brez dvoma na škodo novih pokrajin.

Konkurenca torej na inozemskih tržiščih, toda tudi konkurenca na domačem trgu v Julijski Krajini. V preteklih časih se je pilo v naših krajih le domače vino. Danes se toči v Gorici in vseh krajih goriške in tržaške dežele vino iz starega kraljestva. Glede Istre piše dr. Rossi v „Mesečni knjižici“, ki jo izdaja „Izvojni kreditni zavod“ v Benetkah, sledeče: „Istri se je zaprla običajna pot za izvoz njenih vin in ker je postala del države, ki izvažala sama zelo mnogo vina, jo je udarila povrhu še konkurenca iz Kalabrije, Emilije, Toskane, in sicer na tržaškem, puljskem in reškem trgu, katerega je Istra prej zalagala sama.“ Pristavljam, da se je razpečavalo na teh trgih vino iz vse Julijske Krajine.

Če kmet ne proda vina, strada.

Kmetско prebivalstvo velikega dela goriške in tržaške dežele in vsi kmetje Istre se nahajajo v silno težki gospodarski krizi.

Proizvodnja žita je borna in ne more hraniti prebivalstva, na primer

v Istri, več ko 2 ali kvečjemu 4 mesecev.

Posejana zemlja ne dosega v Istri 13 odstotkov vsega kmetijskega zemljišča.

Kako žive torej kmetje? Kmet je prodajal pred vojno svoje vino, ki ga je imel v izobilju, in z izkupičkom je kupoval za družino pšenico in koruzo, oblačil je otroke in plačeval davke.

Če ne prodaš vina, trpiš lakoto in ne moreš plačati davkov.

Ko je odpravil minister De Stefani vinski davek, je naredil zato posebno Julijski Krajini resnično dobroto. V naših gospodarskih razmerah je bil ta davek naravnost neznošno breme.

Brišite vinski davek!

Prosim finančnega ministra, naj briše zaostanke tega davka, ki ga v nekaterih krajih oblasti niso še mogla povsem iztirjati. Izbris se zdi meni neobhodno potreben.

Radi tehtnih in resnih razlogov, ki sem jih prej obrazložil, se mi zdi potrebno, odpraviti na Primorskem vsaj za nekaj časa tudi novi davek na vino.

Tehnični napredek naših kmetovalcev je nižji nego oni v starih pokrajinah. Stranski pridelki vinogradništva so na primer pri nas skoro neznan in se ne izvažajo.

Edini stranski pridelek, ki ga pozna vinogradništvo novih dežel, je žganjekuha.

Toda tudi v tej panogi gospodarstva je naše ljudstvo pretrpelo na žalost silovit udarec.

Žganje se kuha pri nas v domačem obratu, ki je po italijanskih postavah zabranjen.

Ne vničite naše žganjekuhe!

V naših krajih nimamo tovarna za proizvodnjo alkohola in naši kmetje niso še organizirali svojih zadrug za skupno žganjekuho v veleobratu. (Minister financ De Stefani poslušaj pozornost). Ako zabranite žganjekuho v domačem obratu, zabranite in potlačite vsako proizvodnjo žganja, oziroma izročite kmetско prebivalstvo izkoriščanju kapitalističnih podjetnikov.

Vlada je spoznala ta naš položaj in dovolila našim kmetovalcem, da smejo kuhati še letos žganje po polovični pristojbini v domačem obratu.

Prosim finančnega ministra, naj nam dovoli to ugodnost še par let, da bo imelo naše kmečko ljudstvo dovolj časa organizirati si primerno število proizvodnih zadrug, ki so se začele že ustanavljati. Vlada naj počaka, dokler bo započeto organizacijsko delo končano.

Ako umaknete danes to ugodnost, boste vzeli — v času velike gospodarske krize — desetisočem kmetiskih družin znaten del njihovih dohodkov.

Težave naše živinoreje.

Hočem osvetliti drugo stran našega gospodarstva.

Gospodarski obstanek naših goriških krajev temelji na živinoreji. Kar je za ravnine vino, je za hribe mleko, maslo in sir.

Sirarstva smo se naučili od beneške republike. V tolminskih hribih na Goriškem se rabijo še danes za mere

beneški izrazi. V prejšnji državi je bilo zelo lahko prodati naš sir. Italija je pa dežela, ki je v tej panogi kmetijske obrti mnogo bolj razvita od Avstrije. Laški siri teknujejo danes s švicarskimi v sami Švici in na Angleškem. Primorski kmetovalci so v težkem konkurenčnem boju s starimi pokrajinami. Mleko zadrugnih mlekarov iz Loressine teknuje v Trstu z mlekom iz Julijske Krajine.

Torej tudi ta panoga našega gospodarstva, ki je eden izmed glavnih temeljev našega obstanka, se nahaja v krizi.

Nočem danes govoriti o industriji in trgovini, ker sem se hotel omejiti na poljedelstvo; toda že to, kar sem povedal, dokazuje dovolj, kako je razpad bivše države pretresel naše gospodarstvo.

Izgubili smo 40 od sto našega denarja.

Drugi strahovit udarec je zadel gospodarstvo novih pokrajin z izmenjavo avstrijskih kron v lire po 60 od sto. Izjavljam brž, da ključ zamenjave ni bil slab. Nasprotno! Druge države so zamenjale avstrijske krone po mnogo nižjem ključu. Toda kljub temu mora vsakdo pripoznati, da je državljani iz starih pokrajin, ki je imel leta 1918, recimo 20.000 lir, ohranil to svoto do današnjih dni nezmanjšano, medtem ko ima državljani iz novih pokrajin, ki je posedoval prei 20.000 kron, danes le 12.000 in ne 20.000 lir. Denarno premoženje vseh naših družin — izvzeta ni nobena — in vsakega posameznika brez izjeme se je znižalo...

Glas: Kaj je pa z valuto v Avstriji?

Besednjak: Gospod poslanec, jaz sem že priznal, da ključ izmenjave ni bil slab, toda vi ne boste zanikali, da se je znižalo kljub temu premoženje novih pokrajin za 40 od sto.

Minister De Stefani: Bilo je čudo kron. Delale so se s stroji.

Besednjak: Izmenjava je bila vojni davek, ki pomeni očitno obubožanje anektiranih krajev. Nobeno deželo kraljevine ni zadela taka usoda.

Mnogi so izgubili vse.

Trdim več. Na tisoče državljanov iz novih pokrajin niso izgubili 40 od sto, temveč 100 od sto svojega premoženja v denarju.

Nočem govoriti o tistih, ki niso marali izmenjati kron v lire. Krivda je njihova in zato se ne dajo zagovarjati.

V novih pokrajinah žive pa tudi ljudje, ki niso mogli zamenjati svojega denarja: na primer ubogi begunci, ki so se nahajali ob času izmenjave v notranjosti države. Ko so se vrnili s kronami iz Toskane ali iz Piemonta na Primorsko, niso mogli več zamenjati denarja. Ti nesrečneži, iz večine revni ljudje, niso niti vedeli, da je bila zaukazana izmenjava. V istem položaju so se nahajali mnogi kraji, raztreseni v hribih, kamor ni došlo pravočasno obvestilo o zamenjavi. Nekateri niso mogli zamenjati denarja radi tega, ker so uradi zaprli okna in izjavili čakajočemu občinstvu, da ni več lir v blagajni.

Denar zasebnikov onstran meje.

Je še druga vrsta državljanov, ki so zgubili 100 od sto svojega denarja.

Za časa vojnih dogodkov je bilo naravno in človeško, da so posojilnice in zasebniki prenesli svoj denar iz Primorskega v zaledje bivše države in jih naložili tam v različne denarne zavode.

Ko je izšel leta 1919. odlok o zamenjavi, je pozvala zato vlada prebivalstvo, naj prenese svoj denar čez mejo, da ga zamenja v lire. Toda preden je potekel postavni rok, so oblasti nenadoma zaprla meje, tako da so posojilnice in mnogi zasebniki bili zaprečeni, prenesti svoje vloge v Julijsko Krajino in so bili izključeni popolnoma od zamenjave.

Držite dano besedo!

Tem ljudem, ki so brez lastne krivde, radi višje sile, ostali izključeni od zamenjave denarja, je bila obljubljena naknadna izmenjava, ki se do danes ni izvršila. Izvzete so le naše posojilnice, ki so denar izmenjale, in mi smo vladi hvaležni, da je preprečila na Primorskem gospodarski polom. Toda nespremenjen je ostal obupni položaj zasebnikov, ki čakajo že več ko 5 let zaman na odlok o naknadni izmenjavi.

Vlada bi vzela nase težko krivdo, ko bi pripustila razlastitev državljanov, ki so bili že itak udarjeni od vseh nesreč in vse bede svetovne vojne. Zahtevam od vlade, naj izda odlok o naknadni izmenjavi, zakaj ne morem si niti misliti da bi se svečana obljuba ne morala izvršiti.

Denar poštne hranilnice.

Mnogo je še težkih vprašanj, ki tlačijo socialno in gospodarsko življenje našega ljudstva. Vloge pri dunajski poštni hranilnici niso še zamenjane v lire. Tudi to vprašanje obremenjuje predvsem gospodarstvo rezežev in bi se moralo naglo rešiti. Priključujem se priporočilom poslanec Suvieha, Vetrelle in tovarišev in prosim vlado, naj hitro izvrši izmenjavo. (Tudi Suvieha in Ventrella sta v zbornici govorila za hitro izmenjavo tega denarja. Op. ur.)

Prosim finančnega ministra, naj reši tudi važno vprašanje vojnih posojil in avstrijskih obligacij (rent), ki so še neizmenjane, ker se nahajajo deloma še v inozemstvu.

Izjavljam še enkrat, da tlačijo vsi ti problemi izključno le nove pokrajine.

Vojna odškodnina.

Da vam dokažem težki položaj novih pokrajin, preidem k vojni odškodnini. Enotno besedilo od 27. marca 1919. je brez dvoma najbolj dovršen in človeški zakon o vojni odškodnini v Evropi. V navalu velikodušnosti je vzela država nase silno dolžnost, popraviti vse škodo, ki jo je povzročila vojna v porušeni krajih, in obnoviti gospodarsko moč osvobojenih in anektiranih dežel.

In postava se je začetkoma, to se pravi v osvobojenih krajih, izvajala res v duhu pravičnosti in zakonitosti. Država je potrosila milijarde za obnovo porušeni krajev. Množina denarja je bila ogromna, večja, kakor je bil pričakoval zakonodajalec. Tedaj so vlade potegnile vajeti, oblasti so začela tolmačiti zakon vedno bolj tesno, po svoji volji in začela ščititi interese državne blagajne na škodo vojnih oškodovancev.

Vlada je sama priznala, da se ne drži zakona.

V aprilu 1920., ko se je raztegnil zakon o vojni odškodnini na nove pokrajine, je bila požrešnost državne blagajne že v polnem razmahu. Spomnite se samo na gibanje vojnih oškodovancev iz leta 1921 in 1922 in na različne komisije, ki so prihajale iz Gorice v Rim, protestirat pri vladi proti nepostavnemu izvajanju Enotnega besedila o vojni škodi. Bil sem član ene teh komisij in se spominjam, da nam je tedanji minister za osvobodjene kraje Maggiorino Ferraris dal jasno razumeti, da je točno izvajanje zakona postalo nemogoče. »Potrosili smo preveč denarja!« — je vzkljnil minister. »Vi iz novih pokrajin ste prišli na žalost nekoli-

ko prekasno. Ko je moja ranjka mati spekla za velikonočne praznike potico, je dajala nam otrokom prve dni prav debele kose; toda čim bolj so potekali dnevi, tem manjši so postajali odrezki in zadnji so bili prozorni. (Zbornica se smeje.) Vi Goričani ste prišli žal po praznikih.«

Naše dežele dobivajo samo polovico.

Gospodje poslanci, taka je resničnost. Mi smo prišli na žalost po praznikih.

Trdim, da dobiva prebivalstvo novih pokrajin samo 50 odstotkov vojne odškodnine, ki so jo prejele osvobodjene dežele. (Podminister Spezotti iz Vidna kima z glavo, češ da to ni res. Ravno tako zanikava finančni minister De Stefani.)

Besednjak se obrne k njima: »Kar trdim, ni prav nič pretirano. Predvsem pomislite, da ne vlečemo več vojne odškodnine v denarju, temveč v Beneških obveznicah, ki se plačujejo po 80 od sto. Vojna odškodnina se je torej zmanjšala za 20 od sto.

Za starostno obrabo predmetov, odtegujejo oblastva 15 do 20 od sto. Vojna odškodnina se je zmanjšala zopet za 20 od sto.

Poslanec Lunelli: Država je žrtvovala še preveč za nove pokrajine. Tudi 80 od sto je preveč. To trdim jaz, ki sem zastopnik novih pokrajin.

Besednjak: *Vam častitam kot poslancu iz novih pokrajin, da znate tako odločno braniti pravice dežel, ki jih zastopate.*

Glas iz opozicije: Ti bodo že pokazali tvoji volilci.

Besednjak (nadaljuje): Prištejmo še zraven vse ostalo, kar odščipnejo pri vedno bolj skopem in fiskalnem odmerjanju odškodnine, pa pridemo brez težave do polovice vojne odškodnine.

To protipostavno postopanje finančne uprave na Primorskem pomeni strahovito znižanje gospodarskega bogastva novih pokrajin.

(Konec prihodnjic.)

DNEVNE VESTI.

Našim čitateljem.

Velikonočno prilogo smo morali priložiti današnji, ne sobotni številki, da jo dobé v oddaljenih krajih že pred prazniki.

Radi govora našega poslanca, ki ga tudi nismo še danes mogli v celoti priobčiti, smo bili prisiljeni odložiti dosti gradiva za prihodnjo številko. Sotrudniki in čitatelji naj to upoštevajo.

Pozor!

V tajništvu „Kmetško-delavske zveze“ v Gorici, Via Mameli 5, se dobe vse tiskovine, ki so potrebne za prijavo terjatev napram Avstriji in Ogerski.

Tiskovine prodaja tudi Katoliška knjigarna v Gorici, Via Carducci 2.

Stroga cerkvena kazen

je doletela — kakor poročajo razni lokalni in drugi listi — tri splošno znane duhovnike v Gorici. Suspensio a divinis (kazen, da ne smejo maševati) se je izrekla nad gg.: msgrjem drjem Tarlaom, kanonikom, msgrjem Fr. Castellizom, prof. verouka na ženskem učiteljsku in drjem Hekt. Delfabrom, prof. bogoslovja. Mi o tej zadevi bi niti besedice ne črhnil, ker jo smatramo, kakor je v resnici, le za notranjo cerkveno disciplinarno zadevo. V notranje disciplinarne zadeve vseh drugih stanov se drugi krogi ne vtikajo, še manj pa javnost. Toda, ko gre za duhovske notranje zadeve, meni že vsak krivonosni čifut in framason, da sme vanje svoj nos vtikati. Stvar je prišla v javnost iz krogov prizadetih gg. samih. Koj na to je zašumelo po mestu in deželi. Neverjetne, bajkam podobne stvari so se pripovedovale. Vsled tega se čutimo dolžni zadevo stvarno, kolikor se da, pojasniti. Zadeva ima le disciplinarni značaj, vsled tega je vsaka druga razlaga zmotna. Če ne zlobna. Kazen je bila izrečena od kongregcije sv. koncilja iz Rima in ne, kakor se hudobno podtika, od goriškega knez nadškofa. To so lojalno priznali razni listi in so se vsled tega previdno umaknili iz pozorišča.

Kaj je dalo prav povod tej cenzuri, ne vemo. Niti goriški knez nadškof natanko tega ne ve. On je le pooblaščen izvršitelj višjega cerkvenega ukrepa in nič drugega. Pravilo, da je kazen povzročila spomenica podpisana od prizadetih in poslana v Rim. V odgovor na njo je prišla cenzura. Drugega — ponavljamo — ne vemo. Rečemo le to: Ozračje pri nas je bilo prenasličeno, vsi smo čutili nevzdržnost takih razmer. Naj omenimo divjo gonjo, ki se je neprestano vpričarjala v listih proti goriškemu knez nadškofu. Nerazumljivo širšim krogom je ostalo, kar se je zgodilo s samostanskimi družinami slovenskih kapucinov v Gorici in v sv. Križu, ter slov. frančiškanov na Sv. Gori in na Kostanjevici. Nerazumljiv je bil napad na zgolj cerkveno zadevo deškega škofijskega semenišča v Gorici.

Čuden je bil nastop proti že izvršenemu papeževemu imenovanju tržaškega škofa dr. Fogarja. Omenimo, da je apelacija proti papeževemu ukrepu na svetno oblast strogo kaznivka po kanonu 2336. cerkvenega zakonika.

Umljivo je, da ljudstvo vse te krivice stavi v stik z zadnjimi dogodljaji ter pravi: Nabiralo se je, dokler ni postala mera polna. Pravica se je slednjič izkazala. Dalo se je zadoščene užaljeni časti sv. Stolice in užaljenemu čutu pravičnosti.

Opera „V vodnjaku.“

Kakor že javljeno vprizori Pevsko in glasbeno društvo v Gorici na velikonočni pondeljek dne 13. aprila t. l. ob 16. uri popoldne in v torek dne 14. aprila t. l. ob 21. uri zvečer v veliki dvorani Trgovskega doma opero češkega skladatelja Blodeka »V vodnjaku«. Opera se je pela v letošnji sezoni na ljubljanskem gledališču z velikim uspehom. Zborove in solistske vloge je naštudiral društveni vodja g. Emil Komel, orkester, broječ 30 godcev, stoji pod vodstvom društvenega učitelja g. prof. Lipicerja, režija pa je v rokah g. Cirila Bratuža, režiserja Dramatičnega društva v Gorici. Priporočamo, da si posamezne skupine udeležencev z dežele nemudoma kupijo vstopnice, ki bodo na prodaj že prve dni prihodnjega tedna. Lahko bi se namreč zgodilo, da pride kdo k predstavi in da ne dobi prostora.

Cene so z ozirom na velike stroške za godbo le neznatno zvišane, tako da stane sedež I. razreda z všteto takso in vstopnino L. 12.—, II. razreda in na tribuni L. 9.—, III. razreda in na galeriji pa celo samo L. 6.—; stoisče stane L. 4.—. Predstava prične vsakokrat točno ob napovedani uri. Blagajna bo odprta eno uro pred pričetkom.

Nemški kandidatje.

Že zadnjič smo govorili, kako se nemške stranke pogajajo med seboj, da postavijo enotnejše kandidate kot pri prvih volitvah. V našem zadnjem političnem pregledu smo že označili drja. Marxa kot skupnega kandidata vseh treh glavnih republikanskih strank: demokratske, centruma in socialnih demokratov. Ti slednji se pa niso koj udali. Trdili so, da pač prej pride v poštev njihov kandidat bivši pruski ministerski predsednik Otto Braun, ki je dobil čez 7 milijonov glasov kot Marx s 4 milijoni. Nemško javno mnenje pa ni šlo toliko za številkami kakor za idejo: ali republika ali monarhija. Če se bodo republikanske stranke cepile, je gotovo, da zmaga monarhistični kandidat. Končno so se republikanci le domenili, da bodo social. demokrata Brauna odškodovali za državno predsedništvo s pruskim ministerskim predsedništvom. V sobotnem glasovanju je bil tudi v resnici Oton Braun z 220

glasovi izbran za pruskega ministerskega predsednika. S tem je pot za Marxovo kandidaturo uglajena. Desničarji so naravno, do zadnjega upali, da se republikanci ne bodo združili. Zato so sedaj tem bolj poparjeni. Glavni odbor monarhistično usmerjenih strank se je potem odločil, da bodo šli monarhisti tudi pri ponovnih volitvah 26. aprila v boj za Jarresa. S temi odločitvami je položaj razčiščen. Tu Marx, tam Jarres. Znamenja kažejo, da bo republikanska Nemčija izpregovorila in dvignila Marxa na ščit.

Sličici iz parlamenta.

Predsednik razpuščene bojevnike zveze poslanec Viola je v poslanski zbornici vprašal, kako so se vršile volitve v Pratelli, kamor je prišlo 200 fašistov. Fašistovski poslanci so mu ugovarjali, ker se pa Viola ni dal ugnati v kozji rog, mu zavpije poslanec Bottai: »Vi ste tepec«, Viola mu odvrne: »Vi pa kreten«. Nato skoči tržaški Giunta na Viola, odlikovanca z zlato svetinjjo in ranjenca iz svetovne vojne in ga udari s pestjo v obraz. Okoli Viole in Giunte se začne valiti živ klopčič pretepačev. Predsednik viliti zvonec, da se mu kar v roki razpoči. Drugo jutro pozove Bottai Viola na dvoboj. V nedeljo zjutraj sta se »viteško« tepla. Bottai jo je skupil na glavi. Ko bo okrevljal si bosta spet s pretepanjem dokazovala, kdo ima prav.

Pa še ena lepša. Komaj je zgoraj opisani »teater« nehaj, je začelo drugo dejanje. Komunistični poslanec Maffi je zavpil vrhovnemu tajniku vseh snopov Farinacciju nekaj, kar ni slednjemu ugajalo. Farinacci se dvigne in odkorači proti Maffiju. Nekaj časa se gledata in kličeta kot otročaji na vaši na korajžo, potem pa Farinacci krepko pljune Maffiju v obraz. Ta vrže enako bombo nazaj. Predsednik zopet razbija svoj zvonec, poslanci se začno pretepati, zbornična straža miri, končno se vse lepo poleže in gospoda začne zopet delati za »blagor« ljudstva.

Kriza v vladi.

Vojni minister Di Giorgio je 4. t. m. odstopil, ker mu je senat zavrnil njegov predlog o preuredbi vojske. Začasno bo prevzel posle vojnega ministra sam Mussolini, potem bodo pa združili vojno in mornariško ministerstvo ter komisariat za zrakoplovstvo v ministerstvo za narodno obrambo.

Minister ne ploska več.

Ko je Mussolini 3. t. m. govoril v senatu in počasi umikal načrt o preuredbi vojske, mu je ves senat navdušeno ploskal, ker so bile vmes vpletene lepe besede. Fašistovski listi pa pristavljajo, da edinole vojni minister ni ploskal. Kako se bo veselil, ako mu zakopujejo lastnega otroka, čeprav z lepimi besedami.

Spet dva nova doktorja.

Na padovanski univerzi so preteklo soboto podelili našima rojakoma gg. Požruju Josipu in Petriču Emilu čast doktorja prava.

Sedem let vendar ni eno!

Poslanec Besednjak je v svojem govoru poudaril težavni položaj nekaterih krajev, ki so bili neposredno v fronti kot n. pr. Števerjan. Pa se odreže zbornični predsednik: »Po umiku pri Kobaridu je bil Števerjam zopet eno leto v avstrijskih rokah, pa niso avstrijska oblastva tudi nič naredila za tamošnje prebivalstvo.«

Balbo piše.

Znani fašistovski general Italo Balbo je zamenjal bridki meč z uredniškim peresom. Začel je izdajati v Ferrari dnevnik »Corriere Padano«, ki je v svoji prvi številki zelo hudo napadel vojnega ministra. Tudi po drugi vsebini je list prav po »general-sko« bojno razpoložen.

Slovo.

Ker odhajava v Jugoslavijo in se ne moreva posloviti osebno od vseh prijateljev in znancev, jih pozdravlja tem potom ter jim kličevo prisrčni: z Bogom. — Josip Zajec in Ernesta roj. Blažica, učitelja v Sovodnjah ob Soči.

Kaj je novega na deželi?

Tolmin.

(Rzprava Rojec — Blessich.)

Dne 26. marca t. l. se je vršila v Tolminu kazenska razprava proti našemu dekanu g. Rojcu Ivanu, vsled ovadbe drja Karmela Blessicha odvetniškega kandidata v Gorici, radi žaljenja časti. O tej razpravi je prinesla »La Voce di Gorizia« z dne 31. - 3. - 25. popolnoma napačno poročilo. Zato moramo o zadevi podati točno poročilo. Dr. Blessich je v ovadbi trdil, da je g. dekan v pridigi, ki jo je imel v nedeljo dne 19. oktobra 1924., razžalil njega in njegovo soprogo, in sicer s tem, da je cikajoč z jasnimi besedami na njegovo poroko, ki se je izvršila 18. 10. 1924. označil njega — drja Blessicha in njegovo soprogo kot osebe, ki kot »gospodje« mislijo, da se lahko odtegnejo verskim dolžnostim ter da je dodal še druge žaljive izraze. Ovaditelj je trdil tudi, da je g. dekan označil njegovo poroko kot nesrečno ter da se je pri obredu poroke nasproti njemu in njegovi soprogi nespodobno obnašal. Takoj pri otvoritvi razprave je dr. Blessich zahteval samo, da g. dekan izjavi, da v omenjeni pridigi ni nikakor cikal na njegovo poroko in da je poroka bila izvršena po cerkvenih predpisih. G. dekan naravno ni imel nobenega pomisleka, da da to izjavo, ker je vedno trdil, da ni nikakor cikal v omenjeni pridigi na poroko drja Blessicha in ker je bil obred poroke pravilno izvršen. Kakor je iz tega razvidno, je dr. Blessich popolnoma umaknil svoje trditve, ki so bile popolnoma neresnične in zahteval takoj ob začetku razprave ne kak preklic, ampak samo goriomeenje izjavo. Po domače povedano je dr. Blessich z omenjeno ovadbo popolnoma »pogorel«. Značilno je pa za resnično ljubnost tolminskega dopisnika, da je enostavno zamolčal izjavo drja Blessicha, ki je prišla tudi v zapisnik, namreč, da pred poroko ni bil pri spovedi, ter s tem priznal, da je zahteva g. dekana po spovednem listku bila popolnoma opravičena Boljše bi bilo, da je tolminski dopisnik o tem, kakor sam pravi, »važnem procesu« molčal, ker bi tudi mi bili molčali in bi ne bili prisiljeni, spravljati v javnost dejstva, ki za g. drja Blessicha nikakor niso ugodna.

Vrh pri Grahovem.

Naše prosvetno društvo »Danica« priredi dne 13. aprila na velikonočni ponedeljek ob dveh in pol popoldne

veselico h kateri vljudno vabimo vse, ki se hočejo pošteno zabavati. Na sporedu bodo tri deklamacije in drama v treh dejanjih: »Begunka«.

Števerjan.

Po daljši boleznii je umrla gospa Marija Ciglič, stara 64 let, mati gostilničarja na »dvoru«. Bila je dobra in blaga žena. N. p. v m.! Preostalih naše sožalje!

Planina pri Vipavi.

Vabimo k veselici, ki jo priredi »Prosvetno izobraževalno društvo« na Planini pri Vipavi dne 13. aprila 1925 t. j. na velikonočni ponedeljek v prostorih g. Fortunata Marca, na Planini (Gorenjvas) št. 90 in sicer ob 3. uri pop s sledečim dnevnim redom: 1. »Camicia rossa«, canto nazionale italiano. »Una volte«, canto popolare friulano. 2. Simon Gregorčič: »Življenje ni praznik«, deklamacija. 3. France Ferjančič: »Šesti venček narodnih pesmi«, poje dvoglasni ženski zbor. 4. Anton Medved: »Stari in mladi«, ljudska igra v IV. dejanju. 5. A. Vouk: »Trije snubci« šaljiv prizor v 3. slikah. Vstopnina: Sedeži I. vrste L. 5, sedeži II. vrste L. 3. Stojišče L. 2. Otroci od 10 do 14 let L. 1. Predplačila za nabavo novega društvenega odra, se hvaležno sprejmejo. Veselica se bo vršila ob vsakem vremenu, na dvorišču ali pa v dvorani. Vsi tedaj na velikonočni ponedeljek v Emavs na Planino!!! Izletniki, dobe v dobroznani gostilni g. Andreja Trbižana v neposredni bližini veselice svoja želodčna pokrepčila.

Šempas.

V naši občini je nekdanj cvetelo blagostanje, sedaj se pa ljudje kar trumoma izseljujejo iz domovine. V poldrugem letu jih je nad 40 odšlo v južno Ameriko; nekaj jih je v severo-ameriških Združenih državah; največ jih je pa dobilo v Jugoslaviji svojo drugo domovino. Sedaj se zopet pripravlja cela truma domačinov, da se izselijo. To je žalosten pojav, a, žal, resničen. Za te ljudi bi bilo treba ustanoviti izseljeniški urad, da ne bi drli v nesrečo misleč, da jih čaka v tujini sreča.

Društveno življenje pri nas spi. Mladenci, zganite se in obnovite izobraževalno društvo, ki je pred vojno tako lepo delovalo.

Zakojca.

Tukajšnje Izobraževalno društvo je nameravaln vpriporiti 15. febr. svojo veselico. Tega pa ni mogle izvršiti, ker je oblastvo zadnji moment prošnjo od-

bilo. Zdaj smo se odločili prirediti veselico na velikonočni ponedeljek s sledečim sporedom: 1. »Lovski tat«, ljudska drama v petih dejanjih; 2. veseloigra »Jeza in kes« v dveh dejanjih.

Po končanem sporedu prosta zabava. K prireditvi so vabljeni vsa sosedna prosvetna društva in vsi dobromisleči prijatelji. Odbor.

Dobrovo.

Na velikonočni ponedeljek namerava jo prirediti dobrovski fantje veliko javno veselico ob 3 uri pop. v Gradu.

Na sporedu so: 1. Carducci, 2. Ženin kos, poje mešani zbor iz Fojane, 3. Sinovo maščevanje, igrokaz v treh dejanjih, 4. Peva Švicar, poje mešani zbor iz Biljane, 5. V ječi, burka v enem dejanju, 6. Ne tožim, poje zbor iz Medane. Med odmorii svira biljanska godba.

Brčić, prijatelji ljudske prosvete, po hitite na velikonočni ponedeljek vsi na dobrovo!

Slap pri Idriji.

Na velikonočni ponedeljek bodo igrali Slapljani Finžgarjevo »Verigo«. Igra je silno zanimiva, polna dramatičnih momentov. Marsikomu bo žalostna smrt Primoža privabila solze v oči. Menda ni treba še posebej omeniti, da nastopi tudi domači pevski zbor. Zato bo pač najlepši velikonočni izlet vseh bližnjih vasi na Slap.

Sedlo nad Nadižo.

Tudi mi Seljani hočemo korakati v skupnem soglasju naprej v prosvetnem življenju. Naše izobraževalno društvo »Sloga« se je pričelo gibati. Prebili smo ledino in oprjeli se dela z vso žilavostjo. Društvo priredi 13. t. m. na velikonočni ponedeljek ob 2. uri pop. lepo dramatično zabavo v prostorih g. Antona Baloha v Sedlu št. 30. Na vspredu je deklamacija, pevske točke, veseloigra v štirih dejanjih: »Kukavica — modra ptica ali Boj za doto«, »Kje je meja« veseloigra v enem dejanju, »Zdaj gre sem, zdaj pa tje« burka v enem dejanju in šaljivi srečolov. K obilni vdeležbi vljudno vabi odbor.

Vojnim oškodovancem.

Tajništvo Kmetško - delavske zveze in Političnega društva »Eдинosti« v Gorici izpolnjuje prijave nasproti Avstriji predvsem za vso goriško okolico in bližnje občine na Vipavskem in Krasu v svojem uradu, Via Mameli šte. 5.

Z velikonočnim torkom dalje bo odposlalo tajništvo Kmetško - delav-

ske zveze svoje odposlance tudi v posamezne občine, da bodo izpolnjevali prijave nasproti Avstriji.

Odposlanci bodo šli v sledeče občine: Ukve, Bovec, Kobarid, Tolmin, v Sv. Lucijo, Grahovo, Cerkljo, Idrijo, Čepovan, Sveto pri Komnu, Štanjel, Sv. Križ, Šturje, Vipavo.

V vsaki občini bodo odposlanci K. D. Z. izpolnjevali prijave po dva — tri dni.

Dneve in prostor bomo priobčiti prihodnjč.

TAJNIŠTVO.

Darovi.

Za Slovensko sirotišče: Preč. g. Ivan Jarec v Kamnem v počastitev blagopok. drja. A. Gregorčiča 20 L.

Za Slovensko sirotišče: P. n. sorodniki pok. invalida Franca Simčič v Medani zložili za sirotišče 60 L. (za dijaka Mih. Filej pa 50 L.), ker je č. duhovščina odklonila pogrebno plačilo. Srčna hvala!

Za Slovensko sirotišče: Ajdovski dobrotnik 10 L.; Okrajna posojilnica v Kobaridu 200 L. kot ustanovnico in 200 L. v podporo.

Preč. g. Fr. Klanjšček nabral v duhovnji Levpi še 150 kg. krompirja. Srčna hvala!

Za ponesrečence na Volčjdragi: Devetak Anton pismonoša iz Mirna 5 L. Hvala lepa!

Vabilo

k izrednemu

občnemu zboru

Gospodarskega društva v Renčah,

ki se bo vršil

dne 19. aprila t. l. ob 3. uri popoldne v društvenih prostorih s sledečim dnevnim redom:

Sprememba pravil.

ODBOR.

ODDA SE TRGOVINA iestvin, zraven trafika, v mestu. Naslov v upravi.

Likvidacija zadruga!

Vpisalo se je v zadrugi register dne 18. 3. 1925. pri tvrdki Prva stavbna zadruga v Renčah, reg. zadruga z omejenim jamstvom, da se je glasom sklepa občnega zbora z dne 11. maja 1924. zadruga razpustila in da je prešla v likvidacijo.

Likvidatorji so: Žigon Josip, Turel Anton, Turel Ivan, Pahor Josip in Špacapan Ivan.

Podpis tvrdke: Likvidatorji se bodo skupno podpisovali pod likvidacijsko tvrdko.

Vabijo se upniki, da prijavijo likvidatorjem svoje terjatve. Likvidacijski odbor.

Konfekcijska tvrdka

Giusto Vuga & Co

Corso Verdi 38

GORICA

Telefon št. 132

vabi slav. občinstvo na ogled svojih skladišč v povečani trgovini, da se prepriča o velikanski izbiri damske, moške, deške in otroške konfekcije, o zmernih cenah ter o solidni in točni postrežbi.

Poseben oddelek moških klobukov svetovne znamke G. B. Borsalino fu Lazzaro, Alessandria. Prvovrstna krojačnica za dame, gospode in častnike pod nadzorstvom sodruga A. Gachet.

GOSPODIČNA išče službe kot knjigovodkinja v kaki pisarni ali kot blagajničarka v prodajalni. Govori vse tri jezike. Naslov pri upravi.

Valuta.

Dne 7. aprila si dobil:

za 100 franc. frankov	125.25 do 125.75 Lir
za 100 belg. frankov	121.50 do 123.50 Lir
za 100 švic. frankov	471.— do 473.— Lir
za 100 češ.-slov. kron	72.50 do 72.90 Lir
za 100 dinarjev	39.50 do 39.70 Lir
za 1 šterling	116.90 do 117.10 Lir
za 1 dolar	24.40 do 24.50 Lir
za 1 zlato marko	5.78 do 5.88 Lir
za 100 avst. kron	0.0340 do 0.0350 Lir

Beneške obligacije.

Dne 7. aprila: Srednji kurs L. 78.05, v Trstu 78.20; v Milanu 79.— v Rimu 79.25 L.

Zahvala.

Ginjeni vsled tolikih dokazov sočutja ob izgubi naše nepozabne soproge, matere, stare matere in tete

TEREZIJE SILIČ

izrekamo najiskrenejšo zahvalo vsem, ki so na katerikoli način izkazali zadnjo čast blagi pokojnici. Zahvaljujemo se čast. gg. duhovnikoma za spremstvo, posebno č. g. dr. Mirkotu Brumatu za obilo tolažbo ob grobu, dalje sl. društvu „Prešern“ in njegovemu g. pečovodji Mervicu za ganljive žalostinke. Bog vsem stotero poplačaj.

Šempeter pri Gorici, 6. aprila 1925.

Žalujoči ostali.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo pretužno vest, da je naš predragi soprog, oče stari oče in tast

Furlan Franc

posestnik in gostilničar

dne 7. t. ob 1/2 1h po dolgi in mučni bolezni, v 71. letu svoje starosti mirno umrl.

Pogreb se bo vršil v četrtek, dne 9. t. m. ob 2. popoldne iz hiše žalosti na domače pokopališče.

Potoče, dne 7. aprila 1925.

Žalujoči: Antonija, soproga.

Franc, Viktor, Albin, sinovi Mici, Maksa por. Krkoč, Ida, hčere in ostali sorodniki.

Zahvala.

Vsem, ki so nam ob smrti našega ljubega

IZIDORJA GOLOBA

izkazali sožalje in prijateljstvo, izrekamo globoko zahvalo. Posebej se zahvaljujemo g. dekanu solkanskemu, vsem duhovnikom in vsem prijateljem, ki so pokojnika spremili na zadnji poti.

Sv. maša zadušnica za pokojnika bo v torek, dne 14. t. m. ob 7. uri zjutraj v cerkvi na pokopališču v Solkanu.

Solkan, 8. aprila 1922.

Družini Golobova in dr. Bitežnikova.

Zahvala.

Za vse nam v tako obilni meri izraženo sočutje ob priliki nenadomestljive izgube našega preljubega soproga, očeta starega očeta in strica, gospoda

Janeza Nemeca,

veleposestnika in opekarnarja

kakor tudi za obilno spremstvo dragega nam pokojnika, izrekamo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, domačim delavcem opekarjem in sploh vsem, ki so mu izkazali zadnjo čast, našo najsrčnejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo preč. gg. duhovnikoma, davoralcem krasnih vencev in domačemu pevskemu zboru za ganljivi žalostinki. Bog vsem stotero poplačaj!

Bilje, dne 6. aprila 1924.

Žalujoča družina Nemeč.

Velika razprodaja
obuvala

Corso Verdi št. 25

- - nasproti ljudskemu vrtu - -

NAZNANILO.

ADRIA ČEVVLJI!

Čevljarska Zadruga v Mirnu sporoča, da je založila svojo prodajalno v **Gorici Corso Verdi 32** ter komisijske zaloge po deželi s poletnimi čevlji in sandali.

V **Goriški prodajalni** je vedno največja izbira vseh vrst čevljev spičastih, ameriških in raznih drugih oblik, ter iz raznih vrst črne in barvane kože. Posebno je v tej prodajalni veliko vrst ličnih in trpežnih čevljev za otroke. Razprodano blago se dopolnjuje iz tovarne v Mirnu trikrat na teden tako, da so vedno vse številke velikosti posameznih vrst na razpolago. V zalogi ni nobenih zastarelih čevljev ampak samo svež izdelek.

Z ozirom na bodoče **Velikonočne praznike** je v prodajalni Čevljarske Zadruga, **Gorica Corso Verdi 32** pomnožena izbira čevljev ter je ta prodajalna založena z novimi tipi čevljev za vsak stan in starost.

Čenjene odjemalce vabimo, da si pred nakupom čevljev ogledajo naše zaloge, posebno zalogo v naši goriški prodajalni.

ČEVLJARSKA ZADRUGA V MIRNU.

Županstvo Sv. Lucija ob Soči

naznanja, da se bo vršil letošnji velikonočni semenj na velikonočni ponedeljek dne 13. aprila 1925.

Širite „Goriško Stražo“!

Primarij kirurg

Dr. Lojze Sussig,

prej asistent na dunajski vseučilišni kliniki profesorja Hohenegga sprejema vsak delavnik od 2-3 ure popoldne Corso Verdi 21-II, telefon števil. 196.

Modni salon.

OTTILIA CALLIGARIS

Največja izbira klobukov za gospe in gospodične.

Lastna delavnica.

GORICA, V. Mameli 4 (prej via Scuole)

GEOMETER EZIO COLETTI — GORICA se je preselil v svojo pisarno v Via Barzellini 2. Posluje v Kanalu vsak petek. V uradu sodeluje dr. Alojzij Jasnič, zapriseženi tolmač.

Zobotehniški ambulatorij

Gorica, Via Mameli št. 5 II. p. (prej V. Scuole) odprt vsak dan od 9. - 12. in od 14. - 17.

Brezigar Rudolf
Koncesioniran zobotehnik.

Peki, slaščičarji in trgovci!

Destilacijska tovarna Miani, Videm - Červinjan

priporoča **DROŽJA** (fece svojo zalogo za pecivo) (Patent Mautner, Dunaj) — Najboljši izdelek.

Za goriški okraj je zaloga pri pekovskem sindikatu v **GORICI** Piazza della Vittoria (na Travniku) 16 (znotraj).

Čenjenim odjemalcem, pekovskim mojstrom, slaščičarjem in občinstvu naznanjem, da **glavno zastopstvo in zalogo za goriški okraj**

Drožja-(fece) iz dobroznane tovarne „DISTILLERIE DI MILANO“ imam vedno v isti ulici Oberdan (za kasarno) na dvorišču gostilne „pri Luni“.

V zalogi imam tudi opeko za peči, velikost 30 x 30 cm, iz Nemčije, stekla (z vdolano mrežo), potem razne potrebščine in blago za pekovsko obrt, kot diamant itd.

V okolico razpošiljam potom korijer in vlakov.

Marcello Bratuš.

Odlikovana pekarna
in slaščičarna
JAKOB BRATUŽ
ulica Mameli št. 6
(prej Scuole).

Prvovrstne velikonočne pince, potice, gubance le s prvim domačim maslom delane dobite v
odlikovani pekarni in slaščičarni **J. BRATUŽ**
Gorica, ulica Mameli 6 (prej Šolska ul.)

Novo preurejena
slaščičarna Bratuž
Via Mameli št. 6
(prej Scuole).